

Проблеми інституту свідків у господарському процесі

Давиденко О.С., студент ННІПІ НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук Петрина В.Н.

Докази і доказування в процесі - дуже важлива тема і для теоретиків-правознавців, і для практичних працівників у галузі права. Проблемні питання доказування у господарському процесі були предметом дослідження багатьох науковців, серед яких - Васильєв С.В., Степанова Т.В., Ніколенко Л.М. та багато інших правознавців. Проте, низка питань господарського процесу все ще залишається неналежними чином врегульованою. Так, господарський процесуальний кодекс України (далі - ГПКУ) не містить такої детальної регламентації процесу судочинства, як інші галузі процесуального права (кримінальне процесуальне, адміністративне процесуальне та цивільне процесуальне). Це можна пояснити в першу чергу тим, що в Радянському Союзі, від якого Україна спадкувала низку концепцій, що стосуються порядку врегулювання господарських спорів, господарські спори вирішувались не в судах в порядку судочинства, виходячи з його принципів, а в органах виконавчої влади: у відповідних міністерствах, виконкомах обласних (міських) рад, радах міністрів республік та Раді Міністрів СРСР, які мали в своєму складі підрозділи, що називалися державними арбітражами. Органи виконавчої влади, вирішуючи спори між державними підприємствами, майно яких належало державі, керувалися не принципами правосуддя, а принципом економічної доцільності і для вирішення спору не потребували показань свідків та інших атрибутів судочинства.

Підхід до врегулювання господарських спорів, що існував в радянській адміністративно-командній системі економіки, безумовно, не може застосовуватись в умовах ринкової економіки. Тому положення українського господарського права, якість якого дуже низько оцінюється міжнародною юридичною спільнотою, мають зазнати серйозної ревізії

Інститут доказування є одним із центральних інститутів господарського судочинства. Стан цього інституту суттєво впливає на виконання господарськими судами основної функції - захисту прав суб'єктів господарювання. В умовах відкритості суспільства і змагальності господарського процесу значимість інституту доказування важко переоцінити. Пов'язані з процесом доказування питання збору, надання і дослідження доказів набувають надзвичайної ваги у конкретних судових спорах, оскільки безпосередньо процес доказування визначає результат судового розгляду спору.

Відповідно до ст. 32 ГПК в процесі доказування можуть бути використані тільки ті засоби доказування, які передбачені законом: письмові та речові

докази, висновки судових експертів, пояснення представників сторін та інших осіб, які беруть участь у судовому процесі Г11. Але на відміну від кримінального, адміністративного та цивільного процесу в господарському процесі серед засобів доказування немає показань свідків.

Згідно зі ст.ст. 18, 30 ГПК до складу учасників господарського процесу входять посадові особи чи інші працівники підприємств, установ, організацій, державних та інших органів, коли їх викликано для дачі пояснень з питань, що виникають під час розгляду справи Г11. Фактично останні є свідками по справі, оскільки в силу незалежних від них обставин їм стали відомі будь-які дані (відомості) по справі. Але згідно з чинним ГПК вони мають право знайомитися з матеріалами справи, брати участь в огляді та дослідженні доказів, що може призвести до перекручування фактів у ході свідчення.

Із вищезазначеного з очевидністю випливає доцільність включення показань свідків до переліку засобів доказування у господарському процесі України.

Свідки мають бути визначені як учасники господарського процесу. ГПК має визначити їх правовий статус, відмежувавши їх права і обов'язки від прав і обов'язків інших учасників процесу.

Необхідно закріпити в ГПК імунітет свідка, передбачивши групи осіб, яких не можна опитувати як свідків (судді, прокурори, адвокати, представники сторін), а також випадки, коли особа згідно зі ст. 63 Конституції України має право відмовитися від свідчення (проти дружини, дітей, батьків) [2]. Треба також передбачити в ГПК, що не може бути свідком особа, що перебувала або перебуває в службовій або іншій залежності від осіб, які беруть участь у справі, чи є пов'язаною з ними особою відповідно до податкового законодавства.

ГПК має передбачити можливість дачі письмових показань свідків на письмовий запит суду без явки свідків до суду. Так, доцільно було б закріпити в ГПК положення, згідно з яким суд мав би право зобов'язати свідка направити до суду письмову відповідь на запитання, що є предметом допиту свідка, якщо він визнає це достатнім для підтвердження факту, що має значення для правильного вирішення спору, а також положення, згідно з яким суд викликає свідка, якщо визнає це необхідним для подальшого з'ясування питання, що є предметом розгляду справи. У випадку неявки свідка в судові засідання чи ненадання ним письмової відповіді суд має бути наділений правом притягнути свідка до адміністративної відповідальності, а також застосувати привід свідка із залученням органів внутрішніх справ.

Доцільно передбачити в ГПК можливість розгляду господарських справ за погодженням сторін за спрощеною процедурою на підставі тільки письмових доказів. Таке положення існує в праві низки країн світу і довело свою ефективність.

Список використаних джерел:

1. Господарський процесуальний кодекс України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>
2. Конституція України: чинне законодавство станом на 3 берез. 2014 р.: (ОФЦ.ТЕКСТ). - К.: ПАЛИВОДА А.В., 2014. - 64 с.

Проблемні питання захисту прав споживачів та шляхи їх подолання

Дондель Т.В., студент ННІЗН НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Гелич Ю.О.*

Ставши на шлях ринкових перетворень, Україна сьогодні переживає глибоку соціально-економічну кризу. Швидке посилення майнової нерівності та розташування населення, невпевненість у майбутньому, правова, економічна та